

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНЕРЦІЙНОСТІ ЕНЕРГОСПОЖИВАННЯ З УРАХУВАННЯМ ПЕРЕШКОД НА ШЛЯХУ ДО ЙОГО СКОРОЧЕННЯ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Будь-який економічний суб'єкт характеризується низкою видів його сукупного економічного потенціалу [1], серед яких особливо велику роль відіграють маркетингові [2], збутові [3, 4], виробничі [5–7] та інші різновиди економічних можливостей компаній. Особливої уваги заслуговує потенціал ресурсозбереження [8–10], який реалізується при впровадженні ресурсозберігаючих моделей розвитку фірм [11–14], зокрема у процесі енергозберігаючих технологічних змін [15–19]. При цьому такі зміни є важливою умовою стійкого енергозберігаючого економічного розвитку підприємств [20]. Проте на шляху до забезпечення зазначеного типу розвитку часто постають різноманітні перешкоди [21–25]. Ці перешкоди зумовлюють наявність такого явища як організаційно-технологічна інерційність процесів енергоспоживання на підприємствах.

Необхідно відзначити, що оцінювання організаційно-технологічної інерційності процесів споживання енергоресурсів у кінцевому рахунку повинно передбачати встановлення можливостей зниження рівня цієї інерційності. Своєю чергою, таке встановлення потребує визначення наявних резервів подолання перешкод на шляху до скорочення енергоспоживання. Тому оцінювання організаційно-технологічної інерційності процесів енергоспоживання можливо здійснити на засадах визначення величини відповідних бар'єрів, що постають на шляху до реалізації на підприємствах енергозберігаючих заходів. До найважливіших таких бар'єрів варто віднести недостатню ефективність енергозберігаючих заходів, нестачу необхідних фінансових ресурсів та недостатній рівень компетентності працівників та обсягів інформації, необхідних для управління енергозбереженням. Усі ці перешкоди можливо оцінити через величину потрібних інвестицій у їх подолання. З урахуванням цих міркувань видається доцільним запропоновувати такі показники оцінювання організаційно-технологічної інерційності процесів енергоспоживання на підприємствах:

$$b_1 = (I_p + I_c) / D; \quad (1)$$

$$b_2 = (I_p + I_c) / I_f; \quad (2)$$

$$b_3 = \max\{b_1, b_2\}, \quad (3)$$

де:

b_1 – рівень організаційно-технологічної інерційності процесів енергоспоживання на підприємстві, зумовлений низькою ефективністю енергозберігаючих заходів, та недостатніми компетентностями й обсягами інформації, необхідними для управління енергозбереженням;

I_p – загальна потреба інвестицій у реалізацію підприємством енергозберігаючих заходів, грошових одиниць;

I_c – загальна потреба в інвестиціях для здійснення на підприємстві заходів з підвищення компетентностей у питаннях управління енергозбереженням та покращення інформаційного забезпечення процесу такого управління, грошових одиниць;

D – теперішня вартість прогнозного чистого грошового потоку від реалізації підприємствами енергозберігаючих інвестиційних заходів, грошових одиниць;

b₂ – рівень організаційно-технологічної інерційності процесів енергоспоживання на підприємстві, зумовлений браком потрібних фінансових ресурсів;

I_f – обсяги фінансових ресурсів, що є наявними у підприємства та які воно може залучити додатково для реалізації енергозберігаючих інвестиційних заходів, грошових одиниць;

b₃ – узагальнений рівень організаційно-технологічної інерційності процесів енергоспоживання на підприємстві, зумовлений бар'єрами, які постають на шляху реалізації заходів з енергозбереження.

Потрібно відзначити, що у разі, коли значення показників (1) – (3) є більшими за одиницю, це свідчить про те, що підприємству економічно не вигідно у повному обсязі реалізовувати енергозберігаючі заходи. Іншою причиною може виступати відсутність у підприємства фінансових ресурсів, необхідних для здійснення заходів з енергозбереження.

Список використаних джерел:

1. Лесик, Л. І. (2013). Типологія видів і чинників формування економічного потенціалу підприємства. Науковий вісник НЛТУ України, (23), 271–278.
2. Мороз, Л. А. & Лебідь, Т. В. (2009). Стратегічний аналіз маркетингового потенціалу підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика», (649), 214–219.
3. Висоцький, А. Л. (2014). Сутність та особливості збутового потенціалу як складової частини сукупного економічного потенціалу підприємств. Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць, (24.8), 225–233.
4. Висоцький, А. Л. (2014). Види, чинники та об'єкти управління збутовим потенціалом машинобудівного підприємства. Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць, (24.7), 315–323.
5. Ємельянов, О. Ю., Лесик, Л. І. & Висоцький, А. Л. (2015). Теоретичні засади формування та оцінювання виробничо-збутового потенціалу машинобудівних підприємств. Бізнес Інформ, (1), 124–130.
6. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Висоцький, А. Л. (2013). Діагностика ресурсного забезпечення як чинника формування виробничо-збутового потенціалу підприємств. Науковий вісник НЛТУ України, (23.4), 128–135.
7. Emelyanov, A., Kurylo, O. & Vysotskij, A. (2013). Structuring expenses of industrial enterprises in the evaluation process of its production and sales potential. Ekontechmod. An international quarterly journal, (4), 11–17.
8. Баландіна, І. С. (2011). Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах. Бізнес Інформ, (11), 141–143.
9. Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. Економічний часопис – XXI, (1-2), 45–48.
10. Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. Економіка. Фінанси. Право, (8), 7–10.
11. Некрасова, Л. А. & Хрістова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. Економіка: реалії часу, (2 (30)), 79–84.
12. Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. Бізнес Інформ, (1), 44–49.

13. Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. *Економіст*, (12), 72–75.
14. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Клімковський, М. І. (2020). Методологічні засади оцінювання потенціалу технічного розвитку підприємств. *АГОС. ОНЛАЙН*.
15. Caliskan, H. K. (2015). Technological change and economic growth. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, (195), 649–654.
16. Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. *Eurasian Bus. Rev.*, (8(1)), 13–32.
17. Sredojecic, D., Cvetanovic, S. & Boskovic, G. (2016). Technological changes in economic growth theory: neoclassical, endogenous, and evolutionary-institutional approach. *Economic Themes*, (54(2)), 177–194.
18. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Assessment of the technological changes impact on the sustainability of state security system of Ukraine. *Sustainability*, (10(4)), 1186.
19. Емельянов, А. Ю. & Петрушка, Т. А. (2013). Исследование факторов технологического развития предприятий. *Проблемы экономики и менеджмента*, (11), 13–21.
20. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Vovk, O., Ivanytska, O., Symak, D., Havryliak, A., Danylovych, T. & Lesyk, L. (2021). Criteria, Indicators and Factors of the Sustainable Energy Saving Economic Development: the Case of Natural Gas Consumption. *Energies*, (14 (18)), 5999.
21. Chai, K. H. & Yeo, C. (2012). Overcoming energy efficiency barriers through systems approach – A conceptual framework. *Energy Policy*, (46), 460–472.
22. Chiaroni, D., Chiesa, V., Franzò, S. et al. (2017). Overcoming internal barriers to industrial energy efficiency through energy audit: a case study of a large manufacturing company in the home appliances industry. *Clean Technologies and Environmental Policy*, (19), 1031–1046.
23. Kangas, H. L., Lazarevic, D. & Kivimaa, P. (2018). Technical skills, disinterest and non-functional regulation: Barriers to building energy efficiency in Finland viewed by energy service companies. *Energy Policy*, (114), 63–76.
24. Kostka, G., Moslener, U. & Andreas, J. (2013). Barriers to increasing energy efficiency: Evidence from small-and medium-sized enterprises in China. *Journal of Cleaner Production*, (57), 59–68.
25. Lesinskyi, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., Symak, A. & Petrushka, T. (2020). Development of a toolkit for assessing and overcoming barriers to the implementation of energy saving projects. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, (5(3)), 24–38.